

A Chance Programról Vaskuti Pál pszichológussal beszélgetünk

A Nagy Utazás, avagy élményterápia Srí Lankán

? Mit jelent pontosan a Chance Program?

Vaskuti Pál: A Chance Program tinédzser gyerekeket nevelő családok problémáinak rendezésével foglalkozik. Egyéni igényekhez mérten, ambuláns, napközbeni, illetve egy távoli országban élményterápiás ellátást is biztosítva.

? A Chance Programhoz kapcsolódó élményterápia akkor utazással egybekötött pszichológiai kezelést jelent?

Mi úgy nevezzük, hogy a „Nagy Utazás!” Az élményterápia több hetes vagy hónapos, pszichológusokat, szükség esetén pedagógust vagy más segítő szakembert bevonó utazás.

? Melyik az a távoli ország, ahova most ilyen utakat szerveznek?

Jelenleg Sri Lankára szervezünk ilyen terápiás utakat. A fiataloknak itt lehetőségük van arra, hogy önmaguk megismerése mellett felfedezzék egy távoli és lenyűgöző országot, annak különleges kultúráját, az ott élők szokásait, gondolkodásmódját.

? Hogyan zajlik egy ilyen „élményterápia”?

Még az utazás előtt a szülőkkel való itthoni beszélgetéssel kezdődik a terápia. A szülőknek is elmondom, hogy itt nem a szokásos értelemben vett utazási élményekről lesz szó. Az élményterápia intenzív személyiségfejlesztő hatása akkor érvényesül, ha megfelelően előkészített diagnosztikán, állapotfelmérésen és terápiás terven alapul, ha naponta biztosítjuk a pszichoterápiás foglalkozásokat, a személyre szabott programokat, s leülünk megbeszélni, tudatosítani a tapasztalatokat, előrelépéseket.

? Hasonlít ez azokhoz a katonai jellegű gyerektáborokhoz, ahol viselkedésterápia folyik, ahol a viselkedési szabályokhoz kell a gyerekeknek alkalmazkodniuk?

Nem, egyáltalán nem hasonlít egymáshoz a kettő.

Fotók: Balkányi László

? Hogyan lehet a kettőt elhatárolni egymástól?

A katonai jellegű, viselkedésterápiára épülő gyerektáboroknak semmi közük az Élményterápiához, hiszen az előbbinél a külső kényszer a lényeg. Az általam alkalmazott élményterápiás módszer célja az, hogy a fiatal olyan új helyzetekkel találkozzon, ahol kipróbálhatja magát. A lényeg, hogy a szabályok belsővé váljanak, a helyes viselkedés saját belső késztetésből alakuljon ki. Az utazás során szerzett élményeket, benyomásokat, az egzotikus országban megfogalmazott kérdéseket a szakemberek napi szinten segítenek feldolgozni és értelmezni. A cél, hogy a fiatal az utazás után hazatérve, ne térjen vissza a régi szokásokhoz, viselkedésformákhoz. Ez merőben más, mint az említett katonai módszer.

? Srí Lankán, az élményterápiával véget is ér a kezelés?

Nem, dehogya. Természetesen a gyerekek és a családdal a Magyarországra történő visszatérés után is dolgozni kell. Minden esetben utógondozás, további terápia egészíti ki a Srí Lankán elkezdett élményterápiát.

? Pontosan milyen korúaknak szól ez az élményterápiás módszer?

Elsősorban 12 és 20 év közötti fiatalok rehabilitációjával foglalkozunk.

Vaskuti Pál, pszichológus

Popper Péter mellett a SOTE I. sz. Gyermekklinikáján dolgozott, majd több gyermekotthonnak volt az igazgatója. Srí Lankán, a cunami túlélőinek épített Help falu megálmodója, az élményterápia módszerének kidolgozója, jelenleg a Chance Program vezető szakpszichológusa.

? Milyen jellegű problémákkal fordulnak Önökhöz a családok, a szülők?

Az okok és a motiváció széles skálán mozog, de általában magatartási, vagy iskolai beilleszkedési zavar, antiszociális (deviáns) személyiségfejlődés, „rossz társaságba” keveredés, drog vagy másfajta függőség, illetve valamiféle bűncselekménybe keveredés, vagy éppen az áldozattá válás áll a háttérben.

? Miért éppen Sri Lanka?

Sok évvel ezelőtt egy nonprofit projektet vezettem Srí Lankán, közismertebb nevén a HELP falut, így ismeretségekre, helyismeretre és barátokra lettem ezen a mesés szigeten. Az általunk kidolgozott élményterápia koncepciója egyébként is az, hogy minél távolabbi helyre és a megszokottól eltérő kultúrájú helyre vigyük a fiatalokat, így Sri Lanka kézenfekvő választás volt.

Egy kicsit meséljen a HELP faluról!

Nyilván sokan emlékeznek, hogy 2004 decemberében Indonézia közelében egy erős víz alatti földrengést követően Cunami, azaz szökőár alakult ki. Ez Ázsia délkeleti és déli részén, valamint Afrika keleti részén jelentős károkat okozott. Több mint kétszázezer ember meghalt. Ebben Sri Lanka is érintett volt, ahol a magyarok adományaiból több segélyszervezet is igyekezett segíteni.

A HELP falu ötlete az volt, hogy építeni kellene egy olyan falut, amely mindhárom generáció „árván maradt” tagjainak menedéket, életteret és fejlődési lehetőséget nyújt: árván maradt gyerekek, gyerekeiket veszített szülők és egész családjukat elvesztett nagyszülők is beköltözhetnek, alakítottak új családokat. Az ötletet az adományozók jóvoltából a Baptista Szeretetszolgálat égisze alatt sikerült megvalósítanom.

2006-ban adtuk át a falut, én a projekt megvalósításának két éve alatt beleszereltem Sri Lankába, azóta is második otthonként tekintek erre a helyre. Egyedülálló az éghajlat, a környezet, a helyiek életritmusa, a hagyományok, az eltérő kultúra és még sorolhatnám, de ezt igazából az érti, aki legalább egyszer ellátogat ide.

Mégis miben más a kultúra?

Sri Lanka egy elmondhatatlanul sokszínű ország. Portugál, holland és angol gyarmat is volt, mindenkítől átvettek valamit. A buddhizmus és a hinduizmus is nagy hatással van az emberekre, de például a

muszlin, valamint a keresztény vallás is mindennapos és elfogadott. Az európai mértékhez képest nagyon szegények itt az emberek, a családok mégis mindent megtesznek a gyerekekért. A gyerekek jelentik az egész család jövőjét, mivel nincs kiépülve még az európai értelemben vett társadalombiztosítási- és nyugdíjrendszer. Ezért az egymást követő generációk tartják el egymást.

És gondolom, hogy ez számukra teljesen természetes.

Igen, így van. Különös és felejthetetlen látvány, amikor az igen szegény családok gyerekei is reggelenként hófehér, makulátlan angol egyenruhákban mennek az iskolába. Az ilyen és ehhez hasonló élmények nagy hatást tudnak gyakorolni a Magyarországról ideérkező fiatalokra. Nagy feladat, kihívás az európai gondolkodás számára a kasztrendszer megértése, elfogadása is.

Milyen terhet jelent ez a családnak anyagi értelemben?

Egy Sri Lanka-i élményterápia költsége mindig az egyéni helyzetten, igényen alapul, nincs tételesen beárzva. Természetesen befolyásolja az árat a kinn tartózkodás hossza és az is, hogy hány gyerekekkel vagyunk kint egyszerre. Látni kell, hogy a rendszerváltás óta felnőtt egy generáció, akik közül számosan már beleszültek az anyagi jómódba – és a családi-környezeti ártalmak más formában, mint a szegénységben élőkénél, de náluk is megjelenhetnek. Ezek a családok diszkréciót kérve hordják különböző

pszichológusokhoz, gyermekpszichiáterekhez a gyerekeiket, mindent megadnának egy esetleges deviáns karrier megelőzésért.

Sajnos sokszor nem kapnak érdemi, őszinte válaszokat a kérdéseikre.

Pontosan. Ha a család érzékeli a problémát, ha kellően aggódik a gyerekekért, akkor nem az élményterápia árát nézi. Külön feladat azonban a gyerekek együttműködését megnyerni. Ez esetben is az őszinte szembenézés a legcélravezetőbb. Nagyon fontos, hogy a gyerek érezze, állapotából van kiút, és azt is, hogy nélküle nincs megoldás. Természetesen nem csodát ígerek, hanem sorsfordító élményeket.

Ma már annyiféle önszegítő könyv, csodálatos módszer van forgalomban. Honnan tudhatják a szülők, hogy nem kóklerral van dolguk?

A hiteles, élő kapcsolat a szülőkkel és a gyerekekkel elejét veszi az ilyenfajta kérdéseknek. Egyébként pedig azt gondolom, hogy a személyes múltam is garanciát jelent, 30 éve vagyok a szakmában, tapasztalataim és eredményeim elismertek, egész életemben nehezen kezelhető gyerekekkel és családjaikkal foglalkoztam. Szerencsésnek mondhatom magam, hogy olyan mesterem volt, mint Popper Péter és Varga Zoltán, akik mellett a SOTE I. sz. Gyermek-klinikáján dolgoztam. Később több gyermekotthonnak voltam az igazgatója, sőt, lehetőségem volt egy új fővárosi otthon létesítésére is a 90-es évek végén.

Dr. Kiss Anna

